

Giải pháp nâng cao hiệu quả chuỗi liên kết sản xuất – tiêu thụ nông sản

Mai Thị Lan Phương*

*Khoa Kinh tế - Luật, Trường Đại học Tiền Giang.

Received: 22/2/2024; Accepted: 2/3/2024; Published: 15/3/2024

Abstract: Farmers are the subjects of agricultural production activities, the beneficiaries of the value of the agricultural products they produce. However, the current situation with the production and consumption of agricultural products has recently encountered many difficulties, causing great impacts on the lives of farmers. In the article “Solutions to improve the efficiency of the production and consumption chain of agricultural products”, the author wishes to share some recommendations to promote the role of entities participating effectively in “chain linkages”. value in agricultural production” - the article uses the concept with the abbreviation “agricultural production - consumption chain”, to contribute to improving the value of agricultural products, bringing real benefits. for farmers.

Keywords: Solutions, chain of links

1. Đặt vấn đề

Nông dân là chủ thể của hoạt động sản xuất nông nghiệp, người thụ hưởng giá trị của nông sản mình làm ra. Tuy nhiên, thực trạng đối với sản xuất - tiêu thụ nông sản thời gian gần đây gặp nhiều khó khăn, gây ảnh hưởng rất lớn đối với đời sống của người nông dân. Bài viết “**Giải pháp nâng cao hiệu quả chuỗi liên kết sản xuất – tiêu thụ nông sản**”, tác giả mong muốn chia sẻ một số khuyến nghị phát huy vai trò của các chủ thể tham gia có hiệu quả vào “liên kết theo chuỗi giá trị trong sản xuất nông nghiệp” - bài viết sử dụng khái niệm với tên gọi tắt là “chuỗi liên kết sản xuất – tiêu thụ nông sản”, nhằm góp phần nâng cao giá trị nông sản, mang lại giá trị lợi ích thật sự cho người nông dân.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng trong sản xuất - tiêu thụ nông sản hiện nay

Thực trạng “được mùa mất giá, được giá mất mùa” từ lâu nay trở thành điệp khúc ám ảnh đối với người nông dân. Người nông dân gặp nhiều bất lợi trong việc thụ hưởng giá trị nông sản do mình làm ra. Thực trạng một số tồn tại trong sản xuất - tiêu thụ nông sản hiện nay:

Một là, đa số hàng hóa nông sản bán ra dưới dạng thô chưa qua chế biến hoặc công nghệ bảo quản nông sản sau thu hoạch chưa cao dẫn đến một số nông sản có thời hạn sử dụng quá ngắn gây bất lợi cho việc tiêu thụ. Do vậy, dẫn đến bất lợi về phía người nông dân về thời điểm bán, quyết định giá bán nông sản.

Hai là, trong chuỗi liên kết sản xuất - tiêu thụ

hàng hóa nông sản chủ yếu vẫn là thông qua hoạt động của hệ thống thương lái. Theo kênh tiêu thụ này, hàng hóa nông sản từ sản xuất đến tiêu thụ phải trải qua nhiều khâu trung gian, các tác nhân trung gian trong chuỗi giá trị thiếu kiến thức thị trường và phương pháp tiếp cận chuỗi giá trị trong phát triển bền vững. Đây là một trong nhiều nguyên nhân làm cho tình trạng nhiều mặt hàng nông sản tiêu thụ không ổn định.

Ba là, phương thức ký kết hợp đồng liên kết sản xuất - tiêu thụ giữa doanh nghiệp với các hộ sản xuất chưa trở thành thói quen nên tính ổn định trong đầu ra của nông sản chưa được đảm bảo. Nguyên nhân:

- Do chưa có doanh nghiệp hay Hợp tác xã (HTX) tổ chức tiêu thụ cho sản xuất mà người sản xuất tự tìm đến thương lái để bán, do đó thương lái quyết định tình hình tiêu thụ sản phẩm của nông dân.

- Do mô hình hợp tác giữa các bên liên quan còn lỏng lẻo, thiếu chức năng điều phối của sự kết hợp và chưa có một cơ chế rõ ràng, có độ tin cậy lẫn nhau cao nên tình trạng phá vỡ hợp đồng thường xảy ra khiến phương thức tiêu thụ này chưa trở thành phương thức tiêu thụ chủ đạo trong hệ thống tiêu thụ nông sản của tỉnh.

+ Về phía nông dân: khó khăn khi tham gia liên kết là do trình độ, tập quán sản xuất chưa theo kịp yêu cầu sản xuất hàng hóa; tiềm lực sản xuất, kinh tế của hộ nông dân còn thấp; quy mô sản xuất nhỏ, thiếu tập trung; thiếu thông tin thị trường; còn thụ động trong tham gia chuỗi liên kết, trong bán hàng; thiếu kiến thức về pháp luật dẫn đến tình trạng vi

công nghệ trong sản xuất, sản xuất an toàn, đảm bảo chất lượng nông sản, nâng cao năng lực kho bãi, bảo quản, giảm tổn thất sau thu hoạch, liên kết với các HTX thương mại, các doanh nghiệp tiêu thụ nông sản cho nông dân.

- Một điểm nhấn quan trọng nữa là dù sản xuất hàng hóa với quy mô lớn hay nhỏ, sản phẩm có chất lượng tốt, phù hợp yêu cầu thị trường nhưng nếu không biết cách bán hàng thì giá trị thu lợi vẫn không đạt tối đa, mà bài học từ nhiều nông sản như: trái vải, thanh long... của nước ta đã chứng minh. Do vậy, marketing trong nông nghiệp phải được coi trọng, tức là cùng với tăng cường năng lực sản xuất cho nông dân, rất cần tăng cường năng lực kinh doanh cho họ, giúp người nông dân biết cách làm ra sản phẩm gì, biết bán ở đâu, biết giá thế nào...; nếu không, không chỉ khó xuất khẩu mà thị trường trong nước cũng khó tiếp cận.

Đối với doanh nghiệp, là “đầu tàu”, là động cơ của mỗi liên kết. Doanh nghiệp giữ vai trò quan trọng liên kết để hình thành vùng nguyên liệu sản xuất; hỗ trợ đầu vào và thu mua sản phẩm cho nông dân; từng bước tiến tới xây dựng thương hiệu sản phẩm nông sản. Doanh nghiệp cần hoàn thiện chuỗi cung ứng để nâng cao khả năng cạnh tranh: doanh nghiệp cần chủ động trong việc kết nối với các nhà khoa học để thực hiện công tác nghiên cứu, phát triển các giống cây trồng, vật nuôi hoặc thiết kế sản phẩm mới, công nghệ sản xuất mới và làm cầu nối để chuyển giao công nghệ cho nhà nông mà đại diện là các HTX và thu mua sản phẩm theo tiêu chuẩn thông qua các HTX. Bên cạnh đó, doanh nghiệp chủ động phối hợp với các ngành, địa phương, các Hội ngành hàng... để giám sát quá trình thực hiện hợp đồng liên kết.

Đối với nhà khoa học, có vai trò quan trọng trong việc tạo “đầu vào” có chất lượng cao, giảm giá thành nhờ công nghệ và tạo ra các sản phẩm chế biến từ sản phẩm hàng hóa có giá trị gia tăng cao. Để làm được điều đó, các nhà khoa học chủ động định hướng liên kết với doanh nghiệp, với các thành phần kinh tế, hợp tác nghiên cứu cây, con giống mới đạt năng suất, chất lượng cao, xây dựng những mô hình mới về cây trồng, vật nuôi; tăng cường phổ biến và truyền đạt quy trình, kỹ thuật canh tác đến người nông dân, các tổ chức sản xuất.

Đối với các cơ quan nhà nước, là “nhạc trưởng” để tạo ra một hành lang pháp lý phù hợp, đảm bảo cho sự liên kết các “nhà” còn lại chặt chẽ và hiệu quả. Nhà nước ban hành các quy định, cơ chế hợp lý trong việc giải quyết tranh chấp trong liên kết giữa

các nhà, đặc biệt là hợp đồng sản xuất và tiêu thụ sản phẩm giữa nhà doanh nghiệp và nhà nông. Bên cạnh đó, Nhà nước cần quan tâm đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng (hạ tầng nông nghiệp, hạ tầng giao thông và hạ tầng thương mại), quy hoạch vùng nguyên liệu; hỗ trợ chuyển giao tiến bộ khoa học kỹ thuật và công nghệ; đẩy mạnh hoạt động xúc tiến thương mại, tìm kiếm thị trường tiêu thụ; đẩy mạnh hỗ trợ phát triển các nông sản của tỉnh; tuyên truyền thông tin dự báo thị trường, các hiệp định thương mại giúp doanh nghiệp tận dụng cơ hội tìm kiếm thị trường.

Ngoài ra, nhà nước cần có chính sách đối với ngành ngân hàng, ngân hàng cho vay với lãi suất ưu đãi để doanh nghiệp đủ nguồn vốn mua theo hợp đồng liên kết với người nông dân, góp phần đẩy mạnh tiêu thụ nông sản.

3. Kết luận

Hàng hóa nông sản có tiêu thụ được tốt hay không còn do ta có sản xuất theo nhu cầu và chất lượng mà thị trường yêu cầu hay không. Do vậy rất cần thiết phải có sự hợp tác của các thành phần kinh tế, của cả hệ thống chính trị; từng người nông dân phải có ý thức sản xuất đảm bảo chất lượng, an toàn, giá cạnh tranh theo hướng dẫn của các nhà khoa học, theo luật chơi chung; sự phát triển lớn mạnh của kinh tế tập thể có thể đảm nhận vai trò đầu mối liên kết sản xuất, tiêu thụ nông sản hàng hóa; các doanh nghiệp cần quan tâm đầu tư đảm bảo chất lượng của sản phẩm ngay từ lúc nông dân thu hoạch đến chế biến sản phẩm cuối cùng; trên hết là nhà nước cần tạo môi trường kích thích sản xuất, tiêu thụ nông sản, xây dựng môi trường pháp lý phù hợp góp phần kích thích sản xuất - tiêu thụ nông sản.

Khi thực hiện đồng bộ các giải pháp nêu trên sẽ mang lại hiệu quả tích cực cho sản xuất, tiêu thụ nông sản. Qua đó, đời sống kinh tế của người nông dân ngày càng tốt hơn, gia tăng niềm tin và sự an tâm lao động, sản xuất góp phần phát triển kinh tế đất nước./

Tài liệu tham khảo

1. Nghị định 155/2015/NĐ-CP ngày 09 tháng 6 năm 2015 của Chính phủ về chính sách tín dụng phục vụ phát triển nông nghiệp, nông thôn.
2. Hệ thống chuỗi giá trị nông sản chủ lực vùng Đồng bằng Sông Cửu Long, PGS. TS. Võ Thị Thanh Lộc, năm 2014.
3. Xuất khẩu nông sản chủ lực sau 5 năm Việt Nam gia nhập WTO – Thực trạng và giải pháp, PGS TS Phạm Văn Dũng và Vũ Văn Hùng – Tạp chí thương mại, năm 2012.